

mandi proximum manifestando complicem, sed hoc fit sola justa intentione, et causa integre confitendi, quia Deus obligat ad manifestandum peccatum in specie, quæ exprimi nequit sine manifestatione personæ complicis; tum quia ratione sigilli, quo confessarius obstringitur, et ratione obligationis pœnitentis integre confitendi, nulla sequitur infamatio complicis apud confessarium per talem directam ipsius manifestationem factam solummodo ad proprium peccatum exprimendum, quod etiam innuit Scotus in 4, dist. 21, q. 2, litt. L, ut notat Mastrius, *loc. cit.*, adeoque, etc.

(94. Pœnitens habens peccata reservata, si in urgente necessitate celebrandi vel communicandi non habeat copiam confessarii valentis a reservatis absolvere, tenetur pro servanda integritate confessionis ipsa peccata reservata una cum non reservatis confiteri confessario inferiori, etiam non habenti facultatem absolventi a reservatis. Sic expresse S. Thomas, q. 9, *Suppl.*, art. 2 ad 4, ubi dicit: « Etiam si sacerdos non possit de omnibus absolvere, tamen tenetur pœnitens ei omnia confiteri. » Henno, *loc. cit.*, conclus. 6, ubi dicit hanc esse communem opinionem inter doctores, Volpi, resolut. 63, n. 11; Felix Potestas, tom. 1, part. iv, n. 3121; Mastrius, *Theolog. moral.*, disp. 21, q. 9, art. 3, n. 241; et apud ipsum Suarez, Lugo, Coninch., Amicus, Aversa, Bonacina, Pontius et alii recentiores, et Summistæ passim, dicentes sacerdotem peccatis reservatis obstrictum, si necessitatem habeat celebrandi, nec copiam habeat confessarii approbati pro reservatis, posse et debere confessario non approbato pro reservatis omnia peccata sua confiteri, ut directe a non reservatis, indirecte vero et consecutive a reservatis absolvetur cum onere et obligatione adeundi postea superiores pro absolutione directa reservatorum; non desunt tamen, qui contrarium sentiant.

* Quemadmodum traditur in *Addit.* ad *Theolog. moral.* P. Cuniliati tract. 14, pag. mihi 86, seq.: « Tres sunt circa hanc difficultatem inter theologos opiniones. Prima eorum est, qui putant, confitenda esse confessario communi cætera præter reservatum peccata, quæ dum directe absolventur, reservatum absolvetur indirecte. Secunda docet, tunc confitendum esse peccatum reservatum cum aliis sive venialibus, sive mortalibus, vel nondum remissis, si quibusdam forte gravatur pœnitens, vel jam remissis, si alia non habeat, ut sic absolvetur, directe quidem a non reservatis, indirecte vero a reservatis, nisi, aiunt aliqui, hæc annexam habeant censuram. Tertia demum vult, ut eo in casu pœnitens se gerat perinde ac qui confessarii copiam non habet; proinde ut acrem contritionis actum præmittat, et absque confessione celebret. Prima opinio, cui Alexander adhæsit, quæque Majori, et Soto probabilis visa est, communiter rejicitur a theologis, et dubio procul est contra mentem D. Thomæ, qui in *Suppl.*, q. 9, art. 2,

ad 4, asserit quod, « si sacerdos non possit de omnibus absolvere, tamen tenetur pœnitens ei omnia confiteri, ut quantitatem « totius culpæ cognoscat, » etc. Secunda placuit Suaresio, aliisque pluribus, quos secutus est Fromagen., cas. 2, n. 4, p. 495. Hi has præsertim afferunt rationes, 1. cum quilibet sibi peccati mortalis conscius teneatur confessionem præmittere communioni, credibile non est Ecclesiam sic instituisse reservationem, ut tunc a peccatis absolvi nequeat, directe quidem a non reservatis, et indirecte a reservatis, malleque eum cum incerta contritione non confessum celebrare, quam confessionem communioni præmittere; 2. quia ad valorem sacramenti necesse non est, ut confessor jurisdictionem habeat in omnia peccata mortalia, quibus reipsa ligatus est pœnitens, cum constet eum qui non reservata quædam confessus est, et reservatum aliquod ex inculcata oblivione retinuit, ab omnibus valide absolvi, cum nemo propter invincibilem ignorantiam reprobari possit. Tertiam demum amplexati sunt Sylvius, in *Suppl.*, q. 20, art. 2; *Ethica amoris* auctor, lib. iv, n. 2730; Pontas, v. *Cas. reserv.*, n. 21; et Collator Andeg., tom. 1, pag. 356. Et huic etiam auctor subscripsit tum in prima, tum in tertia editione, ut videre est infra, nempe cap. 4, § 4, n. 11. Præcipua autem hujusce opinionis momenta in medium affert Contin., *Prælect. theolog.*; Honorati Tournely, tractatu *De pœnit.*, part. II, cap. 8, sect. 6, n. 570 et seqq. Et hæc sunt: 1. quia si posset pœnitens cupiam pro reservatis non approbato, propter gravem aliquam celebrandi vel communicandi necessitatem confiteri, ei etiam, qui nullatenus approbatus erit, in eodem casu poterit confiteri. Quidni enim pia mater Ecclesia in uno non secus ac in alio casu jurisdictionem conferre dicatur? Profecto ubi de sola præsumptione agetur, quæ quisque pro priori casu afferet, hæc alius pro posteriori merito sibi afferre videbitur. Atqui tamen postrema hæc præsumptio citra grave periculum admitti non potest. 2. Generatim discernit synodus *Trident.*, sess. xiv, cap. 7: « Nullius momenti absolutionem eam esse « debere, quam sacerdos in eum profert, in « quem ordinariam, aut subdelegatam jurisdictionem non habet; » quod quidem quantum ad reservatos casus attinet, « non « tantum in externa politia, sed etiam coram Deo, » vim habere declarat. Atqui sacerdos in præsentis casu nullam etiam subdelegatam jurisdictionem habet. Non ab homine; cum supponamus nihil hoc in puncto a superioribus fuisse constitutum. Non a jure, cum jus, Tridentinum scilicet, quo nullum in ista materia clarius habetur, solum a generali regula casum mortis excipiendo, cæteros casus omnes in eadem regula inclusisse censerit debeat. En, subdit, præcipua hujusce opinionis momenta, quæ præcedentis sententiæ rationes adæquant vel excedunt. Prima enim, quæ e pia Ecclesiæ voluntate deducitur, non magis

pro præsentis casu probat, quam pro similibus prope innumeris, in quibus nativa quadam commiseratione id factum esse velimus, quod nec Christus, nec Ecclesia factum voluerunt. Secunda vero evincit quidem in hoc nostro casu fieri potuisse, quod in casu oblivionis inculpatæ factum est; at non probat, id reipsa factum esse. Et sic utrumque opinionis fundamentum satis convellitur, ut ea tranquillo animo teneri vix possit. Legatur etiam, *Instit. Th.*, t. V, tract. *De pœnit.*, cap. 9, § 2, q. 3, ubi asserit optandum esse, ut superiores in eo casu reservationem suscipiant, cum id possint, neque hinc periclitetur disciplina. Et revera non paucos episcopos ita se gerere postea refert. Tertiæ ex his opinionibus P. Cuniliati in prima theologiæ suæ editione adhæsit in tractatu *De sacramentis* in particulari *De pœnitentia*, § 4; iterumque in tertia editione rejecta moderatione, qua in secunda illam proposuerat. Causam porro cur moderationem illam rejecerit hanc affert § cit., n. 11, pag. mihi 161, scribens: « Cum deinde perpenderim decretum Clementis VIII, in quo jubetur, ut in nullo casu absolvat a casibus reservatis, qui caret tali facultate. « In nullo casu etiam necessitas, vel impedimenti, nisi in articulo « mortis, » idque vetetur sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Papæ reservatæ, si quis absolvat; propterea corrigo in hac tertia editione, quod emendaveram in secunda; et confirmo standum esse doctrinæ supradictæ in prima editione scriptæ. Accedit id quod asserit illustrissimus et doctissimus vir Nicolaus Terzagus, episcopus Narniensis, in suo Opere Italico, cui titulus: *Istruzione pratica sopra l'amministrazione del sagramento della Penitenza*, editionis Venetæ, p. 343, qui, dum esset Romæ, vidit idem approbati in sacra penitentiaria, quæ sustinuit confessarium, qui sine facultate super reservatis absolveret pœnitentem, ad evitandum scandalum, vel ob aliud motivum aut impedimenti aut necessitatis; sustinuit, inquam, ipsum incurrisse in excommunicationem Papæ reservatam, et si celebrasset, incurrisse irregularitatem. Quo præclaro testimonio confirmatur validius doctrina data in prima nostra editione, et exploditur emendatio facta in secunda. * »

(95. Non potest superior sine urgente causa absolvere tantum a reservatis, et quo ad reliqua remittere pœnitentem ad inferiorem; ita Sylvester, Victoria, Canus, Suarez, Vasquez, Coninchius, Becanus, Carpenis, Amicus, Bonacina, Brancatus, Faber et alii recentiores passim citati, et secuti a Mastrio, *loc. cit.*, n. 238, contra Cajetanum, Navarrum, Sotum, Valentiam et alios; et ratio est, quia integritas confessionis est de jure divino, quo omnino servandum est, nisi aliter permittat urgens et rationabilis causa, v. g. periculi mortis, amissionis loquelæ, damni notabilis, et similibus, quæ non minus ex parte absolventis contingere possunt, quam ex parte pœnitentis; et in his casibus

tantum, aliisque similibus assignatis *supra*, a n. 77, quæ deobligant ab integritate confessionis, potest superior dimidiare confessionem absolvendo solum a reservatis directe et indirecte a non reservatis cum obligatione pœnitentis adeundi, cum possit, confessarium inferiorem, ut etiam directe absolvetur ab aliis non reservatis.

* Huc accedit, quod si superior hic et nunc audire integram confessionem non potest, potest reservationem auferre, et facultatem inferiori confessario a reservatis absolventi impertiri *.

(96. An autem pœnitens, sic absolutus a reservatis a superiore, adeundo confessarium inferiorem pro absolutione directa a non reservatis, debeat reconferri cum ipsis etiam reservata jam confessa et absoluta, variant doctores. Cajetanus enim, Navarrus, Sotus, Valentia et alii dicunt teneri talem pœnitentem reconferri etiam reservata jam dimissa; at probabilius id negant et defendunt contrarium Mastrius, *loc. cit.*, n. 239, et omnes auctores numero antecedenti citati, et ab ipso secuti pro nostra sententia; et ratio est, quia sicuti quando pœnitens ex oblivione inculpabili vel ignorantia invincibili, aut alia justa de causa ex enumeratis *supra*, a n. 76, aliquod peccatum in confessione omittit, non tenetur simul cum illo etiam alia jam directe confessa et absoluta reconferri, cum datur opportunitas alterius confessionis, quia ipsa jam supponuntur rite confessa, nec cadunt sub voto alterius confessionis, sicuti illud omissum ex dicta oblivione seu ignorantia, aut justa causa, ita a pari non tenetur talis pœnitens in confessione non reservatorum apud confessarium inferiorem reconferri etiam reservata jam absoluta a superiore, cum ipsa supponantur vere et rite confessa et absoluta.

(97. Nec valet objicere cum adversariis, quod ex cap. *Omnis utriusque sexus* 12, De pœnitentiis et remissionibus, omnia peccata sunt integre confitenda, saltem uni sacerdoti, adeoque etiam reservata jam dimissa a superiore debent cum non reservatis reconferri a tali pœnitente apud confessarium inferiorem, ut sic omnia peccata sint integre confessa uni sacerdoti. Non valet, inquam, quia auctoritas allata ex cap. *Omnis utriusque sexus*, debet intelligi de integritate materiali, alioquin semper cum oblitis, et ex justa causa non confessis essent etiam reconferenda jam rite confessa et absoluta, quod non est dicendum; unde confessio facta superiori de solis reservatis est integra materialiter ob justam aliquam causam, et tunc absolutio est valide directe dimittens peccata reservata, adeoque in nostro casu talis pœnitens absolutus a reservatis a superiore, non tenetur postea inferiori confessario reconferri etiam ipsa reservata jam confessa, et absoluta directe, cum non reservatis solum indirecte, et nondum directe absolutus.

(98. Sicuti etiam qui justa de causa in aliquo casu urgentis necessitatis, v. g. tuen-

di famam, vitandi scandalum, et hujusmodi, non exstante confessario approbato pro reservatis, fuit absolutus a confessario non approbato pro reservatis, directe a peccatis non reservatis, et indirecte, et consecutive a reservatis juxta dicta *supra*, n. 91; non tenetur denuo confiteri confessario pro reservatis etiam peccata non reservata, a quibus fuit directe absolutus a confessario approbato pro reservatis, sed tantummodo tenetur reconferri peccata reservata, a quibus fuit absolutus solum indirecte, ut sic etiam reservata directe subjiciantur clavibus Ecclesiae, ut directe absolvantur; et ratio est, quia peccata non reservata jam fuerunt directe confessa et absoluta, nec adest obligatio bis directe subjiciendi eadem peccata confessioni; sic Mastrius, *loc. cit.*, n. 239, *in fine*, et n. 241, cum omnibus adductis, *supra*, n. 91; contra Vasquez et alios citatos ab ipso Mastrio, *loc. cit.*, n. 240.

* *Vide additiones* ad n. 94, atque ad illa, quae in ipsa ex Clementis VIII decreto constituta sunt, quae numero hoc, et duobus superioribus ab auctore nostro ex Mastrio docentur, exige*.

(99. Ad integritatem confessionis requiritur, ut poenitens omnia mortalia confiteatur, tam quoad speciem, quam quoad numerum in eadem specie. *Communis*; et habetur expresse a concilio *Tridentino*, sess. xiv, cap. 5, et canon. 7, ubi anathematizantur tenentes contrarium; (100. Unde autem sumatur distinctio specifica et numerica peccatorum. *Vide verb.* PECCATUM, a n. 26 ad 34.

(101. Poenitens igitur debet in confessione exprimere numerum omnium suorum mortalium peccatorum, de quibus post diligens examen recordatur, dicendo, v. g. toties sum furatus, fornicatus, mentitus, et hujusmodi; si autem certus numerus non occurrat, debet exprimere numerum verisimilem, dicendo v. g. se quinquies, sexies aut septies, vel circiter plus minusve, tale peccatum commisisse, seu in tali peccato continuasse tanto tempore, illud committendo tot vel tot circiter vicibus, plus minusve per mensem, hebdomadam vel diem.

(102. Item, ad integritatem confessionis requiritur, ut poenitens confiteatur, non solum omnia peccata mortalia, tam quoad speciem, quam quoad numerum in eadem specie, sed etiam circumstantias speciem peccati mutant. *Communis*, et habetur expresse a concilio *Tridentino*, cit. sess. xiv, cap. 5 et canon. 7, ibi: « Si quis dixerit in sacramento poenitentiae ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino confiteri omnia, et singula peccata mortalia, quorum memoria, cum debita et diligenti praemeditatione habeatur, etiam occulta, et quae sunt contra duo ultima Decalogi praeccepta et circumstantias, quae peccati speciem mutant.... anathema sit. »

(103. An autem sint a poenitente necessario explicandae et confitendae etiam circumstantiae solum aggravantes? Variant doctores: at hic pro clariori resolutione

notandum est, quod circumstantiae peccati dicuntur ejusdem peccati particulares, et accidentales conditiones et affectiones, eo quod vel actum peccati, vel ejus objectum accidentaliter afficiant, et quasi circumstant. Sic in re communis. (104. Circumstantiae septem enumerantur in hoc vulgari versu contentae.

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

(105. Ubi, ut vides, per ly *Quis*, denotatur qualitas seu conditio personae, v. g. in peccato fornicationis an sit persona libera, an conjugata, an voto castitatis ligata; in peccato furti an sit pauper, vel dives, et hujusmodi.

(106. Per ly *Quid*, denotatur res, circa quam, seu objectum, circa quod fit peccatum, v. g. in furto an sit multum, an parum, an res sacra vel profana; in percussione, seu occisione an percussus, seu occisus sit clericus, sit pater, vel mater; et hujusmodi.

(107. Per ly *Ubi*, denotatur locus, in quo fuit commissum peccatum, v. g. in peccato carnis an sit commissum in loco sacro vel profano, an in loco privato vel publico, et hujusmodi.

(108. Per ly *Quibus auxiliis*, denotantur concomitantia seu coadjuvantia ad peccatum; vel instrumenta, et media ad ipsum, v. g. in provocanda ad malum muliere, an quis sit usus mediis magicis, instrumentis prohibitis, personis innocentibus sic ad malitiam edoctis, et hujusmodi.

(109. Per ly *Cur*, denotatur finis peccantis, v. gr. in furto, an sit quis furatus ad malum finem, ut ad fornicandum, ad se inebriandum, ad ludendum vel ad sublevandam suam paupertatem, et hujusmodi.

(110. Per ly *Quomodo*, denotatur modus, quo commissum fuit peccatum, v. g. in furto, an violenter, an dolose, an palam, an occulte, an effractione, an falsa clavi, et hujusmodi.

(111. Per ly *Quando*, denotatur tempus, quo commissum est peccatum, v. g. in furto, an sit factum tempore belli, famis, necessitatis, an sit factum quando quis erat dives vel pauper, an in gravi, an in extrema necessitate, et hujusmodi.

(112. Tales circumstantiae aliae sunt mutant speciem, et aliae simpliciter aggravantes intra eandem speciem. *Communis*.

(113. Circumstantiae mutant speciem sunt illae, quae actui novam et diversam speciem malitiae contra aliam virtutem afferunt, quando scilicet circumstantia addita actui ex se habet propriam specialem malitiam, ac deformitatem distinctam a malitia propria specifica ipsius actus peccati, et sic transfert actum ex materia unius vitii et peccati in materiam alterius vitii et peccati, ut clare patet in peccato carnis, quod si committatur inter personas solutas, est simplex fornicatio contra virtutem castitatis tantum; si committatur a persona, vel cum persona conjugata, est adulterium contra virtutem justitiae; si committatur a

persona, vel cum persona sacra, est sacrilegium contra virtutem religionis; si committatur inter personas consanguineas, vel affines, est incestus contra virtutem pietatis; et sic de aliis. *Communis*. Circumstantiae simpliciter aggravantes inter eandem speciem sunt illae, quae non transferunt malitiam peccati ad aliam speciem, sed solum intra eandem speciem eam augment vel minuunt, uti sunt major vel minor intensio actus peccaminosi, major vel minor quantitas materiae, et hujusmodi, ut patet clare in peccato furti, qui enim heri furatus est decem, et hodie centum, ejusdem speciei peccatum furti committit; at hodie gravius furtum committit, quam heri, et sic est circumstantia solum aggravans, et non mutans speciem. *Communis*.

(114. Circumstantiae aggravantes, aliae sunt notabiliter aggravantes, et aliae parum seu leviter aggravantes. *Communis*. (115. Circumstantiae notabiliter aggravantes sunt illae, quae secundum communem conceptum augment notabiliter gravitatem peccati, v. g. in peccato furti addit quis circumstantiam notabiliter aggravantem, si furetur supra quantitatem requisitam ad peccatum mortale aliam quantitatem simul, et semel considerabilem aequivalentem pluribus peccatis mortalibus intra eandem speciem in gravitate, ut si non solum furetur decem scuta, sed etiam mille, et bis mille. *Communis*. (116. Et his addi possunt aggravantes in infinitum, quae scilicet materiam venialem transferunt in mortalem: sic esset mendacium cum gravi damno proximi; et dicuntur aggravantes in infinitum, eo quod lethalis gravitas quasi infinite distat a peccato veniali. (117. Circumstantiae parum, vel leviter aggravantes sunt illae, quae secundum communem conceptum non nisi modice, et parum augment gravitatem peccati, ut si furto pervenientem ad mortale addatur solum modica quantitas, v. gr. unus solus julius, unus solus obolus, et hujusmodi. *Communis*.

(118. Ex supradictis circumstantiis sunt necessario confitendae illae, quae mutant speciem, ut certum est apud omnes, et jam resolutum est supra, nec non aggravantes in infinitum, ut de se patet. (119. Item certum est apud omnes, quod non sunt necessario confitendae circumstantiae parum seu leviter aggravantes. De circumstantiis autem notabiliter aggravantibus variant, ut supra dictum est, doctores. (120. Non esse tales circumstantias necessario confitendas tenent S. Thomas, in 4, dist. 16, q. 3, art. 2, quaestiuic. 5, in corpore et dist. 41, quaest. 1, art. 4, in corpore; S. Bonaventura, S. Antoninus, alique probatissimi auctores plus quam 45, quos refert, et sequitur Diana, part. 1, tract. 7, resol. 1; part. III, tract. 4, resol. 67; Lugo, *De poenitent.*, disp. 16, sect. 3; Sporer, t. III, part. III, cap. 3, sect. 1, n. 407, ubi dicit hanc opinionem esse satis tutam, et valde probabilem, citatque pro hac plurimos alios doctores, inter quos Scotum, in 4, dist. 17; Reiffenstuel, *Theo-*

log. moral., tract. 14, dist. 7, q. 3, nu. 49, ubi dicit, quod Scotus, in 4, dist. 17, § *De secundo*, libertatem suis reliquit hanc, vel contrariam sententiam tuendi, Mastrius, *Theolog. moral.*, disp. 21, n. 174 et 175, citans plurimos alios; Rosignolus, *De poenitent.*, part. 1, quaest. 4, art. 14, n. 1, cum aliis ibi citatis; Stoz, lib. 1, part. 1, a n. 83, citans etiam plurimos alios, Moya, Discatill., Bonacina, Albertus Magnus, Durandus, Caspensis, Vasquez, et alii plures.

(121. Et ratio potissima pro hac sententia est, quia conc. *Trid.*, sess. xiv, cap. 5, et canon. 7, ubi exacte tradit et docet, quid confitendum sit, solummodo meminit obligationis confitendi omnia et singula peccata mortalia, et circumstantias quae speciem peccati mutant; ergo sufficienter innuit non esse necessario confitendas circumstantias solum aggravantes, alioquin non processisset doctrinaliter, sed valde manee; sicuti, inquit Lugo, *De poenitent.*, dist. 16, n. 108, qui doctrinaliter procederet, explicaret necessitatem confitendi peccata, et semper adderet quae mortalia sunt, sufficienter doceret venialia non necessario esse confitenda, adeoque, etc. Tum quia *Tridentinum*, cit., cap. 4, expresse subjungit: « Nihil aliud in Ecclesia a poenitentibus exigi. »

(122. Tales circumstantias esse necessario confitendas defendunt alii auctores gravissimi, quorum 25 referunt Diana, part. 1, tract. 7, resol. 1; part. III, tract. 4, resol. 67; et Aversa, quaest. 10, sect. 8; et apud Mastrius, *loc. cit.*, n. 174, idem tenent Alensis, Altisiodorensis, Major, Marsilius, Suarez, Coninchius, Nagnus, Sanchez, Fagundez, Henriquez, Amicus, Abellius, et recentiores alii; et ex Scotistis Hiquæus, Faber, Aretinus, Henno, tom. II, tract. *De poenit.*, disp. 5, qu. 6, concl. 3; Felix Proestas, tom. 1, part. IV, cap. 4, nu. 3143; ubi citat Scotum in 4, dist. 17, quaest. univ. de 2, art. I, litt. N, his verbis: « Nec solum peccata, sed circumstantias peccatorum notabiliter aggravantes includit dictum praecceptum, » quamvis ab aliis Scotus citetur in contrarium, qui tamen revera talis non est, sed vere dubius, ut patet ex praecisis suis verbis, in 4, dist. 17, n. 20, ibi: « Non est ita certum, quod oporteat illas, » scilicet circumstantias aggravantes, « confiteri, tamen tutum et utile id fieri, » et sic tenent plures alii Scotistae, Sanchez, in *Decal.*, lib. II, cap. 32, nu. 39, vocat hanc verissimam sententiam, Bonae spei, *De peccatis*, d. 4, a n. 85, ubi n. 122, dicit sententiam hanc non esse quidem de fide, attamen, attentis locutionibus Tridentini, videri manifeste induci ex principiis fidei, oppositam autem infirmis valde et parum Tridentino consonis inniti fundamentis; sic apud La Croix, lib. VI, part. II, num. 977, ubi hanc sententiam fute propugnat, citatque pro ista plurimos alios doctores, et solvit argumenta, quae adducuntur pro contraria sententia: et hanc uti probabiliorem, communiorem et tutiorem amplectimur, praesertim si circumstantiae notabiliter aggravantes ad ma-

litiã substantialem actus concurrant ratione materiã majoris, aut objecti multiplicati, ut tenent etiam Sporer, *loc. c.*, n. 109, cum sequent.; Petrus Marchant., *Tribun.*, part. 1, tract. 2, tit. 3, q. 4; Suarez, *De poenitent.*, disp. 12, sect. 3; Layman, 1, tract. 2, cap. 10, num. 3; Esparsa, qu. 9, artic. 4 ad 8, et alii plures apud ipsos.

(123. Et ratio nostrã conclusionis est, quia illã peccatorum circumstantiã sunt necessario confitendã, quã notabiliter alterant iudicium sacramentale; quibus scilicet cognitis, aliter agerã debet iudex sacramentalis, quã si ignotã sint, cum peccata in confessione ita sint explicanda confessario, ut is de eorum qualitate et quantitate possit recte iudicare, et convenientem poenitentiam et medicinam, ac obligationem prãscribere, ut insinuat conc. *Trid.*, *cit.* sess. xiv, c. 5; ubi statuens necessario confitendas esse circumstantias, quã peccati speciem mutant, hanc ipsam dat rationem prãcisus his verbis: « Quod sine illis peccata ipsa neque a poenitentibus integre exponantur, neque iudicibus innotescent, et fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte censere possint, et poenam, quam oportet, imponere. » Atqui dictã circumstantiã notabiliter aggravantes eodem modo, et sæpe multo magis, quam circumstantiã speciem mutant, alterant et immutant iudicium sacramentale, ut « sine illis neque peccata ipsa a poenitentibus integre exponantur, » nec a iudice sacramentali rite iudicari possint; ergo tales circumstantiã sunt necessario confitendã, cum Tridentinum, licet explicite et aperte solum exprimat circumstantias speciem mutant, tamen per ipsam allegatam rationem innuit implicite voluisse comprehendere etiam dictas circumstantias notabiliter aggravantes. Major est certa, et admittitur ab omnibus. Probatur minor, quia dictã circumstantiã notabiliter augent malitiam, ideoque etiam notabiliter alterant et mutant iudicium confessarii; imo sæpe multo magis, quam circumstantiã speciem mutant; clare enim patet quod major est malitia, et magis alterat iudicium sacramentale furari, v. g. mille Florenos extra locum sacrum, quam furari solum decem in loco sacro, licet hæc circumstantia furandi solum decem in loco sacro mutet speciem, et illa furandi mille extra locum sacrum aggravet tantum. Item major est malitia, et magis alterat iudicium iudicis sacramentalis furari mille aureos, quam furari capsulam exigui valoris, quamvis circumstantia furti capsulã, utpote rei sacrã, mutet speciem, et circumstantia furti mille aureorum solum notabiliter aggravet. Item major est malitia, et magis alterat, et mutat iudicium iudicis sacramentalis priusquam homo occidatur, ipsi amputare brachia, oculos effodere, nasum comburere, ventrem aperire, etc., et postea ipsum occidere, quam unico solo ietu gladii ipsum occidere in ecclesia, licet circumstantia occisionis cum priori amputatione brachiorum et pedum, oculorum effos-

sione, nasi combustione, ventris aperiitione, etc., solum notabiliter aggravantes sunt necessario confitendã, tum ut recte et integre percipiantur peccata a iudice sacramentali; tum ut iuxta eorum gravitatem imponatur ab ipso debita et proportionata poenitentia, seu satisfactio peccatoribus, uti patet etiam ex canonibus poenitentialibus, qui habentur in fine decreti Gratiani, et dantur art. seq. n. 49, in quibus designantur notabiliter diversã poenitentia pro peccatis ejusdem speciei ob solas diversas circumstantias, ut patet in casu 21, 22, 37, 38, et al.

(124. Tum quia, si circumstantiã sic notabiliter aggravantes non essent necessario confitendã, sequeretur quod confessarius non posset injungere majorem poenitentiam majoribus peccatoribus quam minoribus; sed hoc non est dicendum; ergo, etc. Minor de se patet: Major autem clare ostenditur, quia in tali casu confessarius non posset imponere majorem poenitentiam furi unius millionis aureorum, quam furi unius aurei; incendiario villã integrã, quam incendiario paucarum segetum; foventi odium, vindictam, desiderium impurum per quindecim annos, quam illi adhærenti per solum quadrantem, cum possent eodem modo peccatum suum exprimere dicendo in primo casu *commisi furtum mortale*, in secundo, *noctui proximo notabiliter*, et in tertio, *habui odium grave, desiderium impurum*, et hujusmodi, quã omnia, ut vides, sunt absurda, adeoque, etc.

(125. Confirmatur nostra conclusio auctoritate catechismi Romani jussu S. Pii V. conscripti, et ex Decreto concilii Tridentini editi, qui c. 9 *De poenitentia* sic prãcisus habet: « Neque vero solum peccata gravia narrando explicare oportet, verum etiam illa, quã unumquodque peccatum circumstant, et pravitatem valde augent vel minuunt; » et infra subjicit: « Hęc igitur, ut diximus, enumeranda sunt; quã vero pravitatem rei magnopere non augent, sine crimine omitti possunt; » et concordat c. *Considerent 1*, *De poenitent.*, dist. 5, ubi inter alia dicitur, quod poenitens debet considerare qualitatem criminis, quantum in eo perseveraverit, et ut agnoscat augmentum peccati, consideret cujus ætatis fuerit, cujus sapientiã, etc., « quia, inquit, omnis ista varietas confitenda est. »

(126. Ad rationem autem pro opinione contraria adductam supra num. 118, respondetur quod, licet concilium citat., sess. xiv, cap. 5, expresse mentionem fecerit solum de obligatione confitendi circumstantias mutant speciem; implicite tamen satis indicavit esse necessario confitendas etiam circumstantias notabiliter aggravantes, ut patet ex ipsamet allegata ratione ab eodem concilio per sua prãcisus verba adducta supra num. 123. Ex confirmatione, in fin. num. 121, nihil sequitur ad rem, quia ibi concilium, ut patet ex contextu, et observant Lugo, La Croix, *loc. cit.*, et alii, solum dicit, nihil exigi præter confessionem mortaliã, quã poenitens agnoverit post diligens

examen, nec ibi ullum habet sermonem de circumstantiis mutantibus speciem.

* Postremo, ne quem auctoritas S. Thomã pro opposita opinione citati commoveat, adeatur Daniel Concina, Theologiã Christianã tom. IX, *De sacram. Poenitentia* lib. 1, dissert. 4, cap. 6, ubi ostendit S. Thomã adversariis non favere. Etenim in lib. iv *Sent.*, dist. 16, quæst. 111, art. 2, in resp. ad quæstionem. 5, recitata opinione illorum, qui statuebant, « quod non sint de necessitate confitendã nisi circumstantiã, quã ad aliud genus peccati trahunt, » e vestigio subdit: « et hoc probabilis est, sed addendum est, quã ad aliam speciem mortalis trahunt, cujus ratio est, quod venialia non sunt de necessitate confessionis, sed solum mortalia, quã quantitatem infinitam quodammodo habent. Et quia circumstantiã quã aliam peccato speciem non tribuunt, vel quã tribuunt quidem, sed non peccati mortalis, non sunt de necessitate confessionis, tamen easdem confiteri perfectionis est, sicut et de venialibus dictum est. » De S. Antonino quoque Petrus Balletrinius, in iii parte *Summã theologicã* ejusd. tit. 14, cap. 9, not. 10. « Tandem S. Antoninus, tit. 17, § 4, hanc, quam nunc statuiamus, obligationem confitendi circumstantias multum aggravantes aperte defendit, cum confessorem « debere interrogare non « solum de mortalibus, sed etiam de circumstantiis, quã eos gravant, vel alleviant, » aliquot auctoritatibus statuit. »

(127. Circumstantia consuetudinis, quamvis per se loquendo non sit necessario aperienda (52) in confessione, ut recte docent Suarez, Vasquez, Regin., Bonacina, Aversa, Lugo citati, et secuti a La Croix, lib. vi, part. ii, n. 968; Reiffenstuel, *Theol. moral.*, tract. 17, dist. 7, q. 3, num. 53, et alii; tamen interdum per accidens obligatur poenitens ad talem circumstantiam consuetudinis aperiendam, et signanter, quando a confessario, ut rectum iudicium formare valeat de dispositione ipsius poenitentis interrogatur; unde Innoc. XI, die 2 Mart. 1679, merito inter alias damnavit sequentem propositionem 58 in ordine, ibi: « Non tenetur confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem. »

(128. Peccata mortalia dubia sunt necessario confitenda, sub dubio tamen. S. Thomas, in 4, dist. 1, q. 2 ad 3; S. Bonaventura, *ibid.*, part. ii, art. 1, q. 2; Alensis, part. iv, q. 77, membr. 2, art. 5; Sporer, *loc. cit.*, num. 392; Reiffenstuel, *loc. cit.*, num. 54 et seq.; Felix Potestas, tom. I, part. iv, cap. 3, numer. 3040, et satis *Communis* contra paucos. Et ratio est, quia ex conc. *Trid.*, *cit.*, sess. xiv, cap. 5, confitenda sunt, prout sunt in conscientia, sed prout occurrunt memoriã, adeoque sicuti peccata certa confitenda sunt necessario ut certa, quia sic occurrunt memoriã poenitentis, ita dubia propter eandem rationem, alias poenitens se exponeret periculo pec-

candi et errandi circa integritatem confessionis.

(129. Qui confessus est peccatum aliquod mortale, ut dubium, si postea reperiat illud certum, seu certo illud commisisse, tenetur illud denuo ut certum confiteri. Sic communior doctorum; adeo ut Dicastillus, disp. 9, dub. 2, num. 141, dicat oppositum esse inauditum in Ecclesia Dei: Sanch., in *De cal.*, lib. i, c. 10, num. 69; Carden., in *Crisi* disp. 51, num. 6; Moya, tom. IV, disp. 1, q. 6, num. 1, dicunt hanc opinionem esse certam, et communi praxi totius Ecclesiã conformem, et absolute tenent Mendo., d. 10, num. 70, et plurimi alii apud ipsum, Lugo, disp. 16, a num. 77, ubi postquam pro utraque parte rationes attulit, concludit, se ab hac, utpote communi, nolle recedere, Felix Potestas, *loc. cit.*, num. 3045; Henno, *loc. cit.*, disp. 5, q. 8, concl. 2; Turrian., *De poenit.*, q. 9, art. 2, disp. 26, dub. 6; Hurtad., *De sacram.*, disp. 9; *De poen.*, diffic. 7; Diana, part. ii, tract. 4, resol. 91; Rosign., *De poenit.*, part. i, q. 2, art. 1, num. 21; La Croix, lib. vi, part. ii, a num. 615, cum pluribus ibi citatis, ubi solvit insuper argumenta contraria, et plurimi alii contra Arriagam, disp. 31, *De poenit.*, sect. 6; Sporer, *loc. cit.*, num. 397, et alios ab ipso citatos, et adductos a La Croix, *loc. cit.* Et ratio nostrã conclusionis est, quia ex *Trid.*, *cit.*, sess. xiv, cap. 5, peccata debent sic exponi confessario, ut de ipsis possit efformare rectum iudicium, et peccatori congruentem imponere poenitentiam seu satisfactionem: alqui confessarius diversum efformat iudicium circa peccatum certum, ac circa peccatum omnino dubium, ergo, etc. Tum quia peccata sunt confitenda, uti sunt in conscientia poenitentis; ex eodem conc. *Trid.*, *loc. cit.* Dictum autem peccatum confessum solum ut dubium jam nunc est certum in conscientia poenitentis, nec ut certum est adhuc confessum, adeoque ut tale debet iterum confiteri, quamvis jam fuerit confessum ut dubium.

(130. Qui confessus est peccatum mortale tanquam certum, quale tunc putabat esse, quamvis postea iudicet esse dubium, non tenetur iterum confiteri tanquam dubium, quia qui absolvitur a peccato certo, magis absolvitur a peccato dubio, cum sententia lata in illud ut certum afficiat, et exæquet totam rationem dubii quodammodo inclusam et superatam in ratione certitudinis. *Communis*. (131. Item qui confessus est peccatum integre prout commissum est, et prout erat in sua conscientia tempore confessionis, quamvis pro tunc, et ipse, et confessarius dubitaverit, an esset mortale vel veniale; non tenetur illud iterum confiteri, licet postea ipse, vel confessarius comperiat, seu agnoscat fuisse mortale, quia jam integre suum manifestavit peccatum, nec ex modo confitendi determinavit confessarium ad falso iudicandum; nec est necesse ad confessionis valorem, quod poenitens